OSA; Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 13.-14.10.2022; Sisäasiat

Kokous

Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 13.-14.10.2022

Sisäministerit keskustelivat Schengen-alueen yleistilanteesta komission esittelemän päivitetyn Schengen-barometrin ja Frontexin laatiman strategisen riskianalyysin pohjalta. Jäsenvaltiot tukivat puheenjohtajan ehdottamia ulkorajavalvontaa koskevia prioriteettitoimia. Lisäksi neuvostossa hyväksyttiin Euroopan yhdennetyn rajaturvallisuuden (EIBM) monivuotista strategista toimintapoliittista sykliä koskevat päätelmät.

Sisäministerit jatkoivat myös keskustelua Venäjän Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyksestä ja esillä oli erityisesti pakolaisten tilanne EU:ssa sekä vaikutukset EU:n sisäiseen turvallisuuteen. Käydyssä keskustelussa korostettiin talveen varautumista sekä Ukrainan sisäisten pakolaisten että mahdollisesti EU-alueelle tulevien pakolaisten osalta. Tilapäisen suojelun direktiivin aktivoinnin jatkamista vuodella tuettiin yksimielisesti. Venäjän aloittaman sodan myötä EU-maille aiheutuvaa sisäisen turvallisuuden uhkaa seurataan tarkasti. Turvallisuusvuoropuhelun käynnistämistä Ukrainan kanssa tuettiin.

Muuttoliike- ja turvapaikkapolitiikkaa koskevassa keskustelussa jäsenvaltiot kannattivat teknisen tason työn jatkamista puheenjohtajan ehdottaman yhteisvastuukonseptin pohjalta. Tavoitteena on luoda oikeudellisesti sitova, mutta joustava solidaarisuusmekanismi.

PERJANTAI 14. LOKAKUUTA 2022 (klo 10.00)

SISÄASIAT

1. Schengen-alueen yleistilanne
a) Komission barometrin esittely
b) Strategisen riskianalyysin 2022 esittely: Frontex
Keskustelu; 12901/1/22, 10520/22

Sisäministerit keskustelivat Schengen-alueen yleistilanteesta komission esittelemän päivitetyn Schengen-barometrin ja Frontexin laatiman strategisen riskianalyysin pohjalta. Keskustelua käytiin erityisesti ulkorajojen valvonnasta tämänhetkisen muuttoliiketilanteen valossa. Puheenjohtaja ehdotti siihen liittyen suosituksia toimiksi, jotka tulisi toteuttaa kiireellisesti. Toimet koskevat rajaturvallisuutta, palautuksia, tietojärjestelmien käyttöönottoa, uuden lainsäädännön hyväksymistä, ulkoista ulottuvuutta, edelleen liikkumista ja sisäistä turvallisuutta.

Komissio esitteli Schengen-alueen tilannetta kertomalla tilanteesta ulko- ja sisärajoilla, muuttoliiketilanteesta EU:n sisällä, ja sisäisen turvallisuuden tilanteesta. Komissio on puheenjohtajan kanssa samaa mieltä siitä, että tarvitaan entistä parempi tilannekuva. Komissio valmistelee Barometri+ -mallia, jolla pyritään paremmin vastaamaan tähän haasteeseen.

Frontex esitteli 2022 strategista riskianalyysiä, jossa globaalit megatrendit on muunnettu rajaturvallisuuden haasteiksi. Rajat ylittävä rikollisuus, siirtolaisuus ja välineellistäminen tulevat lisääntymään tulevaisuudessa. Ukrainasta EU:n alueelle suuntautuu monenlaisia rajat ylittäviä uhkia. EU tarvitsee vahvan Frontexin. Ennalta ehkäisevän työn osalta Frontexilla on myös rooli, koska Frontex voi lähettää henkilöstöä myös kolmansiin maihin. Länsi-Balkanin tilanne on vaikea, siirtolaisvirta sieltä on lisääntynyt. Kreikan kautta saapuvien siirtolaisten tulo vähentynyt.

Käydyssä keskustelussa jäsenvaltiot tukivat puheenjohtajan ehdottamia prioriteettitoimia. Keskeisimpinä asioina nostettiin esiin Frontexin mandaatin täysimääräinen hyödyntäminen, tietojärjestelmien yhteentoimivuuden toimeenpano, palautusten tehostaminen ja yhteistyö kolmansien maiden kanssa. Myös puuttumista edelleen liikkumiseen peräänkuulutettiin osassa puheenvuoroja. Uuden lainsäädännön osalta korostettiin tarvetta edetä Eurodac- ja seulonta-asetuksissa ja Schengenin rajasäännöstön uudistamisessa. Myös kuljetusalan toimijoiden sanktioiminen on tärkeää.

Suomi totesi, että Schengen-barometri ja Frontexin strateginen riskianalyysi ovat molemmat välttämättömiä välineitä Schengen-alueen turvaamiseen liittyen. Puheenjohtajan määrittelemät Schengenin säännöstön eri politiikanalojen painopisteet muodostavat hyvän perustan tarvittaville toimille. Suomi tukee puheenjohtajan esittämiä prioriteetteja ja aikataulua. Suomi korostaa, että tarvitaan laaja-alainen lähestymistapa vastataksemme haasteisiin, jotka vaarantavat vapaan liikkuvuuden Schengen-alueen. Ulkorajojen hallinta on yhteinen etumme. Ulkorajavalvontaan on kiinnitetty paljon huomiota ja sitä on kehitetty. Täytyy kuitenkin muistaa, että ongelmia ei ratkota ainoastaan ulko- tai sisärajoilla. Rajavalvonta on olennainen osa ratkaisua, mutta ei itse ratkaisu. Tarvitaan toimia kaikilla Euroopan yhdennetyn rajaturvallisuuden tasoilla – kolmansissa maissa, naapurimaiden kanssa, ulkorajoilla ja vapaan liikkuvuuden alueella. Tämä mahdollistaa tehokkaan toiminnan ulkopuolisista vaikutuksista huolimatta, oli se sitten yhteistyökyvyttömästä naapurimaasta tai muusta ulkoisesta tekijästä johtuva uhka. Lopuksi Suomi korosti uusien lainsäädäntöehdotusten hyväksymisen tärkeyttä koskien palautuksia ja eurooppalaista raja- ja merivartiostoa. Myös tietojärjestelmien yhteentoimivuuteen liittyvät projektit on saatettava loppuun aikataulun mukaisesti.

Komissio korosti sitoutumista Schengeniin ja myös vahvoihin ulkosuhteisiin. Kiitti tuesta Frontexille ja siitä, että virastoa halutaan hyödyntää. Lentoyhtiöille, jotka eivät tee yhteistyötä, tulee voida asettaa sanktioita. Komissio on valmistellut lainsäädäntöehdotuksen ja se toimitetaan liikenneministereille. Keskustelu sisäisen turvallisuuden näkökulmasta on tärkeää tähän ehdotukseen liittyen.

Puheenjohtaja totesi yhteenvetona, että sen ehdottamat ulkorajavalvontaa koskevat toimet saivat vahvan kannatuksen. Kun painetta ulkorajoilla saadaan vähennettyä, se saattaa laskea painetta sisärajavalvonnan jatkamiseen. Puheenjohtaja esittää, että barometri voitaisiin toimittaa jatkossa jäsenvaltioille jo ennen neuvostoa. Kuljetusyhtiöihin liittyvät sanktiot ovat puheenjohtajalle tärkeä prioriteetti ja siltä osin tehdään tiivistä yhteistyötä liikenneministeriön ja sisäministeriön välillä.

2. Euroopan yhdennettyä rajaturvallisuutta koskeva monivuotinen strateginen toimintapoliittinen sykli: päätelmät
Hyväksyminen; 12430/22

Neuvosto hyväksyi Euroopan yhdennetyn rajaturvallisuuden monivuotista strategista toimintapoliit-

tista sykliä koskevat päätelmät. Komissio huomioi päätelmillä annetun poliittisen ohjauksen antaessaan myöhemmin tiedonannon, jossa vahvistetaan Euroopan yhdennettyä rajaturvallisuutta koskeva monivuotinen strateginen toimintapolitiikka. Neuvosto painotti päätelmissä toimia, joilla voidaan vastata erityisesti viimeaikaisiin ilmiöihin sekä seuraavien viiden vuoden aikana ilmeneviin uusiin haasteisiin.

3. Venäjän hyökkäys Ukrainaan
a) Pakolaisten tilanne EU:ssa
b) Vaikutukset sisäiseen turvallisuuteen
Keskustelu; 12942/22

Kokouksessa jatkettiin keskustelua Venäjän Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyksestä ja esillä oli erityisesti pakolaisten tilanne EU:ssa sekä vaikutukset EU:n sisäiseen turvallisuuteen. Puheenjohtajan mukaan solidaarisuutta Ukrainalle on tärkeää jatkaa ja talven lähestyessä tulee valmistautua pakolaismäärän kasvuun tilanteessa, jossa Ukrainassa on miljoonia maan sisäisiä pakolaisia ja Ukrainan infrastruktuuria on tuhottu laajasti. Venäjä käyttää disinformaatiota unionin epävakauttamiseksi ja sodan talousvaikutukset tuntuvat kaikkialla unionissa. Sisäinen turvallisuus, kuten ihmiskauppa ja laittomat aseet vaativat yhteisiä ponnistuksia. Terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden uhat vaikuttavat sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Komissio kertoi jatkavansa tilapäisen suojelun direktiivin aktivointia automaattisesti yhdellä vuodella vuoden 2024 maaliskuuhun asti. Tällä hetkellä tilapäisen suojelun perusteella EU:n alueelle on rekisteröity n. 4,3 miljoonaa ukrainalaista. Monet näistä ovat palanneet takaisin Ukrainaan, mutta saattavat joutua pakenemaan uudelleen. EU-maiden kouluissa on yli 600 000 ukrainalaista lasta. Suurin osa aikuisista on jo mukana työmarkkinoilla. Komissio on käynnistänyt EU Talent Pool -hankkeen, jonka kautta ukrainalaiset voivat hakea EU:ssa töitä. Tukitoimia koordinoiva solidaarisuusalusta on ollut suuri menestys. Ukrainan rajalla tilanne on vakaa viimeaikaisista pommituksista huolimatta. Komissio on antanut uudet suositukset venäläisten turistiviisumien myönnön rajoittamisesta. Sisäiseen turvallisuuteen liittyen suurta laitonta asekauppaa ei ole vielä nähtävissä, mutta siihen tulee varautua. EU:n ja Moldovan sisäisen turvallisuuden ja rajavalvonnan yhteistyötä tukevan foorumin (EU Support Hub) työ on tärkeää. EUROPOLilla on ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma ja näyttää, että ilmiö ei ole niin laaja kuin pelättiin. Freeze & Seize -työryhmän puitteissa on saatu jäädytettyä paljon varoja.

EU:n terrorismintorjunnan koordinaattori (CTC) kertoi syyskuun lopulla tekemästään vierailusta Ukrainaan. Vierailun yhtenä tavoitteena oli vuoropuhelun käynnistäminen EU:n ja Ukrainan välillä sisäistä turvallisuutta koskevista asioista. Turvallisuusvuoropuhelun puitteissa käsiteltäisiin mm. terrorismiin, järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja aseiden salakuljetuksiin liittyviä asioita. CTC toivoi jäsenmaiden tukea vuoropuhelun jatkamiselle. Neuvoston tiivis mukanaolo siinä on tärkeää.

Käydyssä keskustelussa korostettiin talveen varautumista sekä Ukrainan sisäisten pakolaisten että mahdollisesti EU-alueelle tulevien pakolaisten osalta. Tilapäisen suojelun direktiivin aktivoinnin jatkamista vuodella tuettiin yksimielisesti. Venäjän aloittaman sodan myötä EU-maille aiheutuvaa sisäisen turvallisuuden uhkaa seurataan tarkasti. Turvallisuusvuoropuhelun käynnistämistä ja tiivistämistä Ukrainan kanssa tuettiin laajasti.

Suomi kiitti komissiota ja jäsenmaita jatkuvasta, määrätietoisesta tuesta Ukrainan pakolaisille. Suomi seuraa tilannetta tarkkaan itärajalla. Tilanne on vakaa. Syyskuussa hallitus päätti rajoittaa venäläisten turistien maahantuloa. Suomi korostaa, että tarvitaan yhtenäinen lähestymistapa venäläisiin turisteihin ja kannustaa kaikkia jäsenmaita noudattamaan ohjeita. Sisäinen turvallisuus on tärkeä ja vuoropuhelua täytyy käydä. Tulee yhdessä torjua järjestäytynyttä rikollisuutta. Venäläiset rikolliset eivät voi enää toimia Ukrainassa ja myös ukrainalaiset rikolliset pyrkivät EU:hun ja sotakokemus saattaa madaltaa

kynnystä käyttää väkivaltaa. Tätä täytyy seurata tarkkaan. Kriittisten infrastruktuurien uhat on tärkeää määritellä ja niiden häiriönsietokykyä tulee vahvistaa.

4. Turvapaikka- ja maahanmuuttoasiat
Tilanneselvitys ja tulevat toimet; 13110/22

Puheenjohtaja kertoi kautensa aikana tehdystä työstä muuttoliike- ja turvapaikkapolitiikan eri osa-alueilla, mukaan lukien yhteydenpito Euroopan parlamentin kanssa, jotta lainsäädäntöehdotuksia koskevissa neuvotteluissa päästäisiin etenemään. Lisäksi puheenjohtaja esitteli uutta yhteisvastuuta koskevaa malliaan ja toivoi saavansa ministereiltä tuen sitä koskevalle jatkotyölle. Mallista on jo keskusteltu teknisellä tasolla ja keskusteluja on tarkoitus jatkaa. Tavoitteena on luoda oikeudellisesti sitova, mutta joustava solidaarisuusmekanismi.

Komissio korosti tarvetta edetä maahanmuuttopaktia koskevissa neuvotteluissa. Neuvosto on jo saavuttanut paljon ja on mahdollista saavuttaa sopimus koko paktista tämän lainsäädäntökauden aikana. Puheenjohtaja on tehnyt hienoa työtä. Toivottavasti puheenjohtajan ehdottama solidaarisuuskonsepti voidaan sisällyttää lainsäädäntöön.

Käydyssä keskustelussa jäsenvaltiot kannattivat teknisen tason työn jatkamista puheenjohtajan ehdottaman yhteisvastuukonseptin pohjalta. Sen katsottiin menevän oikeaan suuntaan, vaikka myös haasteita nostettiin esiin. Puheenvuoroissa painottui erityisesti solidaarisuuden ja vastuun tasapaino, joustavuus sekä järjestelmän ennakoitavuus. Lisäksi nostettiin esiin sisäisten siirtojen hidas toteuttaminen, edelleen liikkuminen ja Dublin-siirtojen toimimattomuus. Etenemistä Euroopan parlamentin kanssa käytävissä neuvotteluissa pidettiin tärkeänä.

Suomi totesi tukevansa puheenjohtajaa ja ehdotusta kehittää solidaarisuusmekanismia. Suomi kannattaa joustavaa mekanismia, joka mahdollistaa oikea-aikaisen tuen sitä tarvitsevalle jäsenvaltiolle. Keskustelut Euroopan parlamentin kanssa on avattava, ml. Eurodac- ja seulonta-asetuksista.

5. Muut asiat
a) Yhteentoimivuuden toteuttaminen
Komission tiedotusasia

Komissio ja EU:n tietohallintovirasto eu-LISA informoivat tietojärjestelmien yhteentoimivuuden täytäntöönpanon edistymisestä.

b) Sisärajavalvonnasta vapaan Schengen-alueen laajentuminen
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

Puheenjohtaja informoi Bulgarian, Romanian ja Kroatian Schengen-alueeseen liittymisen tilanteesta. Bulgaria ja Romania ovat täyttäneet liittymisen tekniset vaatimukset jo vuonna 2011. Ne järjestivät äskettäin omasta aloitteestaan vierailun, johon kutsuttiin jäsenmaiden ja komission asiantuntijoita tutustumaan maiden Schengenin säännöstön soveltamista koskeviin järjestelyihin. Kroatian osalta neuvosto pyysi kesäkuussa Euroopan parlamentin lausuntoa ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Schengenin säännöstön täysimääräisestä täytäntöönpanosta Kroatiassa. Asiasta on tarkoitus jatkaa keskustelua joulukuun OSA-neuvostossa.

c) Ensimmäinen kertomus lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojaa koskevan direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta ja toimivuudesta
Komission tiedotusasia; 11583/22

Komissio informoi ensimmäisestä kertomuksesta, jonka se on julkaissut lainvalvontaviranomaisia koskevan tietosuojadirektiivin täytäntöönpanosta. Euroopan parlamentti on hyväksynyt päätöslauselman kertomuksesta.

d) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia; 13107/22

Puheenjohtaja informoi käsiteltävänä olevien säädösehdotusten tilanteesta.

e) Kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyky EU:ssa
Komission tiedotusasia

Komissio informoi EU:n kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokykyä koskevasta työstään. Komissio on hyväksynyt 5-kohtaisen ohjelman kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi ja antaa asiaa koskevan ehdotuksen neuvoston suositukseksi, joka esitellään seuraavalla viikolla Eurooppa-neuvostossa. Kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskeva direktiivi on tulossa voimaan.

Suomen edustajat
Sisäministeri Krista Mikkonen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
Asiakohdittain

Liitteet

Viite